

Możliwości dofinansowania zadań związanych z gospodarką ciepłą i energetyczną i transportem z funduszy krajowych i unijnych

W Polsce dostępny jest szereg mechanizmów wspierających rozwój gospodarki niskoemisyjnej. Należy zaznaczyć, że wachlarz dostępnych instrumentów ulega ciągłemu rozszerzeniu, stąd wskazany jest ciągły monitoring programów ogłaszanych przez instytucje wdrażające (np. NFOŚiGW, PARP, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Ministerstwo Rolnictwa).

Poniżej przedstawiamy przykłady najważniejszych dostępnych mechanizmów wspierających budowanie gospodarki niskoemisyjnej.

1.1. Dotacje i pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), poprzez efektywne i sprawne wykorzystanie krajowych oraz zagranicznych środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska, jest filarem polskiego systemu finansowania ochrony środowiska.

W latach 2008 – 2014 NFOŚiGW przeznaczył ok. 8,9 mld na rzecz przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony klimatu. Planowany sumaryczny efekt energetyczny wynosi do 6300 GWh/rok, produkcja energii ze źródeł odnawialnych do 6100 GWh/rok, zaś redukcja/uniknięcie emisji CO₂ do 11,3 mln ton.

W ramach swojej działalności NFOŚiGW oferuje kilkanaście programów na rzecz Ochrony Klimatu i Atmosfery. Celem programów jest redukcja emisji gazów cieplarnianych, przede wszystkim dwutlenku węgla, poprzez finansowanie przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz inwestycji na rzecz poprawy efektywności energetycznej.

Środki na finansowanie inwestycji można uzyskać w formie dotacji oraz pożyczki na preferencyjnych warunkach.

Obecnie realizowane są następujące Programy Priorytetowe dotyczące budowy gospodarki niskoemisyjnej:

- Program Priorytetowy 3.1. Poprawa jakości powietrza
- Program Priorytetowy 3.2. Poprawa efektywności energetycznej
- Program Priorytetowy 3.3. Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii
- Program Priorytetowy 3.4 System Zielonych Inwestycji (Green Investment System - GIS), w którym środki finansowe pochodzą ze sprzedaży nadwyżek jednostek AAU (*Assigned Amount Unit*) w systemie handlu uprawnieniami do emisji oraz innych środków NFOŚiGW.
- Program Priorytetowy 2.1 Racjonalna gospodarka odpadami.

W ramach programów priorytetowych występują instrumenty finansowe, z których korzystać mogą bezpośrednio Jednostki Samorządu Terytorialnego, a także mechanizmy skierowane do przedsiębiorców, spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych czy osób fizycznych. Gminy mogą promować te programy na swoim terenie i wspierać różne podmioty w ich pozyskiwaniu.

Na dzień dzisiejszy wyróżniamy następujące programy w ramach Systemu Zielonych Inwestycji czyli GIS, z których mogą skorzystać samorzady lub zarządzane przez nie instytucje:

Część 1) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej

To najbardziej popularny z programów w ramach GIS, Program jest wdrażany w latach 2010 – 2017.

Część 2) - Biogazownie rolnicze

W ramach tego programu dofinansowanie mogą uzyskać podmioty (osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną) podejmujące realizację przedsięwzięć w zakresie wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach rozkładu biomasy pochodzenia rolniczego oraz wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej. Program Biogazownie rolnicze jest wdrażany w latach 2010 - 2017 r.

Część 3) - Elektrociepłownie i ciepłownie na biomasę

Beneficjentami programu mogą być podmioty (osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną) podejmujące realizację przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów kogeneracji z zastosowaniem wyłącznie biomasy (źródła rozproszone o nominalnej mocy cieplnej poniżej 20 MWt); Program Elektrociepłownie i ciepłownie na biomasę jest wdrażany w latach 2010 - 2017 r.

Część 5) - Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych

Program analogiczny celem i rodzajom finansowanych przedsięwzięć do GIS części 1), jedyną różnicą jest grupa potencjalnych beneficjentów, do której należą m.in. państwowe i samorządowe instytucje kultury.

Program jest wdrażany w latach 2010 - 2015 r.

Część 6) SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne

Celem programu jest wspieranie realizacji przedsięwzięć poprawiających efektywność energetyczną systemów oświetlenia ulicznego, takich jak:

- modernizacja oświetlenia ulicznego
- montaż urządzeń do inteligentnego sterowania oświetleniem,
- montaż sterowalnych układów redukcji mocy oraz stabilizacji napięcia

zasilającego.

Program SOWA jest wdrażany w latach 2013 – 2017. Beneficjentami programu są jednostki samorządu terytorialnego posiadające tytuł do dysponowania infrastrukturą oświetlenia ulicznego w zakresie realizowanego przedsięwzięcia.

Część 7) GAZELA – Niskoemisyjny transport miejski

Program ten nakierowany jest na ograniczenie lub uniknięcie emisji dwutlenku węgla poprzez dofinansowanie przedsięwzięć polegających na obniżeniu zużycia energii i paliw w transporcie miejskim. Przedsięwzięcia mogą dotyczyć zarówno taboru (np. zakup nowych autobusów hybrydowych zasilanych gazem CNG) jak i infrastruktury i zarządzania (np. modernizacja i budowa bus pasów czy parkingów „Parkuj i jedź”). Beneficjentami programu mogą być: gminy miejskie, spółki komunalne które działają w celu wykonania zadań gmin miejskich związanych z lokalnym transportem zbiorowym oraz inne podmioty świadczące usługi w zakresie lokalnego transportu miejskiego na podstawie umowy zawartej z gminą miejską. Program GAZELA jest wdrażany w latach 2013 – 2016.

Jeśli chodzi o obecnie funkcjonujące programy (tj. takie, dla których alokacja nie została wyczerpana, nabór wniosków trwa lub planuje się ogłoszenie kolejnych naborów), skierowane do samorządów, poza programami w ramach GIS warto zwrócić uwagę na Program 3.2. Poprawa efektywności energetycznej,

Część 2) LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej.

Celem programu jest uniknięcie emisji CO₂ w związku z projektowaniem i budową nowych energooszczędnych budynków użyteczności publicznej. Wysokość dofinansowania zarówno w formie dotacji jak i pożyczki uzależniona jest od klasy energooszczędności projektowanego budynku oraz stopnia redukcji zapotrzebowania budynku na energię użytkową i energię pierwotną. Intensywność dofinansowania w formie dotacji wynosi do 70% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, w zależności od uzyskanej klasy energetycznej A, B lub C. Natomiast intensywność dofinansowania w formie pożyczki wynosi do 1000 zł/m² powierzchni użytkowej o regulowanej temperaturze z możliwością umorzenia w wysokości do 70% kwoty pożyczki, stosownie do uzyskanego efektu ekologicznego, potwierdzającego uzyskanie klasy energetycznej A, B lub C.

Program LEMUR jest wdrażany w latach 2013 - 2022 r. Obecnie trwa ciągły nabór wniosków do 31 grudnia 2015 roku. Wszystkie programy oferowane przez NFOŚiGW są szczegółowo przedstawione w witrynie internetowej Funduszu.

Poza programami skierowanymi do przedsiębiorstw, funkcjonują ciekawe instrumenty skierowane do osób fizycznych:

Program 3.2 Poprawa efektywności energetycznej Część 3) Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych

Ogólnopolski instrument wsparcia dla budujących budynki mieszkalne o niskim zużyciu energii. Program skierowany jest do osób fizycznych budujących dom jednorodzinny lub kupujących dom/mieszkanie od dewelopera. Jednorazowe dofinansowanie w formie częściowej spłaty kapitału kredytu bankowego zaciągniętego na budowę / zakup domu lub mieszkania zostanie wypłacone inwestorom po zakończeniu budowy oraz potwierdzeniu audytora certyfikowanego przez Związek Banków Polskich i NFOŚiGW osiągnięcia zakładanych w projekcie oszczędności energii. Wielkość dofinansowania to:

- 50 tysięcy złotych dopłaty do budowy domu pasywnego (NF 15 - o rocznym zapotrzebowaniu na ciepło do ogrzewania nie przekraczającym 15 kWh/(m² rok),
- 30 tysięcy złotych do domu energooszczędnego (NF 40 – o rocznym zapotrzebowaniu na ciepło do ogrzewania nie przekraczającym 40 kWh/(m² rok),

Natomiast dofinansowanie do zakupu mieszkań w wielorodzinnych budynkach pasywnych to 16 tysięcy złotych, a w wielorodzinnych budynkach energooszczędnych 11 tys. zł brutto. Program „Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych” jest realizowany w latach 2013-2018.

NFOŚiGW wesprze indywidualnych inwestorów łączną kwotą 300 mln zł, dofinansowując budowę lub zakup planowanych 12 tysięcy domów i mieszkań o niskim zapotrzebowaniu na energię użytkową do ogrzewania.

Program 3.3. Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii Część 4) Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji OZE

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznaczył w ramach programu „Prosument – dofinansowanie mikroinstalacji OZE” 800 mln zł na dofinansowania. Połowa tej kwoty zostanie rozdysponowana w latach 2014-2015 w ramach pilotażu. Zgodnie z informacjami zawartymi na stronach Funduszu, finansowane będą instalacje do produkcji energii elektrycznej lub ciepła wykorzystujące:

- źródła ciepła opalane biomasą, pompy ciepła oraz kolektory słoneczne o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt,
- systemy fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe, oraz układy mikrokogeneracyjne (w tym mikrobiogazownie) zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe.

Podstawowe zasady udzielania dofinansowania:

- pożyczka/kredyt preferencyjny wraz z dotacją łącznie do 100% kosztów kwalifikowanych instalacji,
- dotacja w wysokości 20% lub 40% dofinansowania (**15% lub 30% po 2015 r.**),
- maksymalna wysokość kosztów kwalifikowanych 100 tys. zł - 450 tys. zł, w zależności od rodzaju beneficjenta i przedsięwzięcia,
- określony maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany dla każdego rodzaju instalacji,
- oprocentowanie pożyczki/kredytu: 1%,
- maksymalny okres finansowania pożyczką/kredytem: 15 lat,
- wykluczenie możliwości uzyskania dofinansowania kosztów przedsięwzięcia z innych środków publicznych.

Dotacje i pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)

Podstawowym zadaniem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest przeznaczanie będących w ich dyspozycji środków na finansowanie przedsięwzięć umożliwiających zrównoważony rozwój regionu poprzez m.in.:

- poprawę stanu środowiska w województwie,
- zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańcom,
- ochronę walorów przyrodniczych regionu,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Dofinansowanie udzielane jest w formie dotacji, pożyczki oraz w formie dopłat do oprocentowania kredytów komercyjnych. Środki na finansowanie inwestycji pochodzą zarówno ze źródeł krajowych jak i zagranicznych.

„KAWKA – ograniczenie niskiej emisji”

Program realizowany w oparciu o program priorytetowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pod nazwą „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii.

Część 1) Program pilotażowy KAWKA”.

Celem programu jest zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń, dla których zostały opracowane programy ochrony powietrza. Cel programu będzie osiąganym,

poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM 2,5, PM 10 oraz emisji CO².

Szczegółowy katalog beneficjentów oraz zakres terytorialny określają właściwe Programy Ochrony Powietrza.

Program „KAWKA” wdrażany jest w latach 2013-2018 r. powinien wpłynąć na zwiększenie liczby budynków przyłączanych do sieci ciepłowniczych lub zasilanych z niskoemisyjnych źródeł ciepła.

1.2. *Kredyty preferencyjne BOŚ S.A.*

Bank Ochrony Środowiska jest w Polsce liderem w udzielaniu kredytów na inwestycje, o których mowa w Ustawie o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych z dnia 18 grudnia 1998 roku. Prowadzi też inne linie kredytowe finansujące termomodernizacje. Działania w tym kierunku mające największe znaczenie to współpraca z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przy udzielaniu kredytów na inwestycje termomodernizacyjne, w których Fundusze dopłacają do odsetek. Zakres kredytowania, procedura przyznawania oraz wielkość kredytu i beneficjenci zależą od warunków umowy między BOŚ S.A. a lokalnym WFOŚiGW. Podobnie jak w przypadku mechanizmów wsparcia oferowanych przez NFOŚiGW, Bank Ochrony Środowiska posiada produkty wspierające inwestycje proefektywnościowe skierowane do samorządów jak i do przedsiębiorców działających na obszarze gmin oraz do zamieszkujących je osób fizycznych. Poniżej prezentujemy ofertę kredytów Banku Ochrony Środowiska, z których mogą skorzystać samorzady realizujące inwestycje budujące gospodarkę niskoemisyjną.

Kredyt z Dobrą Energią

Kredyt z Dobrą Energią przeznaczony jest na finansowanie przedsięwzięć z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii i oferowany jest: jednostkom samorządu terytorialnego, spółkom komunalnym, dużym, średnim i małym przedsiębiorstwom. Bank finansuje do 90% kosztu netto inwestycji, a w przypadku jednostek samorządu terytorialnego do 100% wartości inwestycji.

Kredyt Eko-Montaż

Kredytem Eko-Montaż może być finansowany zakup i/lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, takich jak pompy ciepła, kotły niskoemisyjne (gazowe, olejowe, węglowe), kotły na biomasę, ogniwa fotowoltaiczne, siłownie wiatrowe, kolektory słoneczne oraz rekuperatory.

Z kredytu mogą skorzystać jednostki samorządu terytorialnego, spółki komunalne, spółdzielnie mieszkaniowe oraz duże, średnie i małe przedsiębiorstwa. Maksymalna kwota kredytu wynosi do 100% kosztów netto zakupu i kosztów montażu, a okres kredytowania do 10 lat.

Kredyt Eko-Oszczędnym

Kredyt udzielany na finansowanie realizowanych przez klientów przedsięwzięć o charakterze proekologicznym czyli prowadzących do oszczędności z tytułu zużycia: energii elektrycznej, energii cieplnej, wody, surowców wykorzystywanych do produkcji, zmniejszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, zmniejszenia kosztów produkcji ponoszonych w związku ze: składowaniem i zagospodarowaniem odpadów, oczyszczaniem ścieków, uzdatnianiem wody, inne przedsięwzięcia ekologiczne przynoszące oszczędności,

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt to: samorzady, przedsiębiorcy (w tym spółdzielnie mieszkaniowe):

- o dla samorządów do 100% kosztu inwestycji,
- o dla pozostałych kredytobiorców do 80% kosztu inwestycji.

Okres kredytowania - określany w zależności od planowanego okresu realizacji inwestycji oraz oceny zdolności kredytowej Klienta.

Istnieje możliwość spłaty kredytu z oszczędności wynikających ze zmniejszenia zużycia energii elektrycznej, uzyskanych dzięki realizacji inwestycji. W takim przypadku do wniosku o udzielenie kredytu należy dołączyć wyliczenie oszczędności energii elektrycznej i

oszczędności finansowych. Kredyt spłacany z oszczędności udzielany jest na okres maksymalnie 10 lat i może finansować do 100% kosztów netto inwestycji.

Kredyt z Klimatem

To długoterminowe finansowanie przeznaczone na realizację przedsięwzięć mających na celu poprawę efektywności energetycznej. Kredyt udzielany ze środków rządowego banku niemieckiego KfW Bankengruppe w ramach Mechanizmu Wspólnych Wdrożeń (*Joint Implementation*), polegającego na uzyskaniu jednostek redukcji emisji CO² poprzez inwestycje przyjazne środowisku, takie jak: termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz obiektów usługowych i przemysłowych, instalacja kolektorów słonecznych, instalacja pomp ciepła, instalacja i modernizacja indywidualnych systemów grzewczych, likwidacja indywidualnego źródła ciepła i podłączenie budynku do sieci miejskiej.

Kredyt udzielany jest: jednostkom samorządu terytorialnego, wspólnotom oraz spółdzielniom mieszkaniowym, mikro przedsiębiorcom oraz małym i średnim przedsiębiorstwom, także działającym w formie spółdzielni, fundacjom, przedsiębiorstwom komunalnym, dużym przedsiębiorstwom, także działającym w formie spółdzielni.

Warunki Kredytu z Klimatem:

- Okres finansowania: do 10 lat, ustalany w zależności od planowanego okresu realizacji inwestycji oraz oceny zdolności kredytowej klienta,
- Minimalny okres finansowania – 4 lata
- Waluta: PLN, EUR
- Kwota kredytu: 85% wartości kredytowanego przedsięwzięcia, jednak nie więcej niż 500.000 EUR lub równowartość w PLN.

Ponadto Bank Ochrony Środowiska oferuje samorządom długoterminowe finansowanie przeznaczone na realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych w tym przedsięwzięć mających na celu realizację potrzeb związanych z ochroną środowiska. Są to produkty:

- z linii kredytowej EBI (Europejski Bank Inwestycyjny) na finansowanie projektów inwestycyjnych w następujących sektorach: ochrona środowiska, infrastruktura, racjonalne użycie energii, zdrowie, edukacja.
- z linii kredytowej CEB (Bank Rozwoju Rady Europy), m.in. na inwestycje w zakresie ochrony środowiska, w tym: oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody i systemów unieszkodliwiania odpadów, wdrażanie technologii utylizacji odpadów, recyklingu, unieszkodliwiania odpadów komunalnych, rekultywacja terenów przemysłowych i powojkowych, inwestycje w rozwój źródeł energii odnawialnej i inwestycje poprawiające efektywność wykorzystania i oszczędności energii w obiektach publicznych, w tym biopaliw, spalarni biomasy i kolektorów słonecznych, oraz inwestycje mające na celu poprawę jakości życia, w tym: infrastruktura użyteczności publicznej służąca zaopatrzeniu ludności w wodę pitną, gaz, energię elektryczną oraz infrastruktura służąca odprowadzeniu ścieków.
- z linii kredytowej NIB (Nordic Investment Bank) m.in. na projekty związane z gospodarką wodno-ściekową, których celem jest redukcja oddziaływania na środowisko, projekty dotyczące gospodarki stałymi odpadami komunalnymi, wytwarzanie energii elektrycznej za pomocą turbin wiatrowych, oraz na termomodernizację, remont istniejących budynków, o ile przyczyniają się do redukcji emisji do powietrza i poprawiają efektywność energetyczną budynku bądź polegają na zamianie paliw kopalnych na energię ze źródeł odnawialnych.

1.3. *Fundusze europejskie*

Obecnie konkursy z środkami rozdysponowywanymi w ramach perspektywy budżetowej 2007-2013 zostały już zakończone, podczas gdy nowe konkursy – z perspektywy 2014-2020 – nie zostały jeszcze sprecyzowane. Przewidywane kierunki wydatkowania środków w ramach RPO:

- Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach,
- Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym,
- Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.

Obszary, istotne dla zrównoważonego rozwoju kraju, planowane do wsparcia z środków UE to przede wszystkim:

- gospodarka niskoemisyjna,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem,
- ochrona środowiska naturalnego,
- efektywność wykorzystania zasobów w sektorze środowiska,
- dziedzictwo kulturowe,
- zrównoważony transport,
- bezpieczeństwo energetyczne,
- sektor zdrowia

1.4. *Mechanizm Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Fundusz Norweski*

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (czyli tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom UE. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (*UE + Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria*). W zamian za pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (*choć nie są jej członkami*). Obecnie jest realizowana druga edycja funduszy norweskich i EOG (lata 2009 - 2014). Poprzednia edycja dotyczyła okresu 2004-2009. Ministerstwo Środowiska dysponowało i dysponuje nadal pieniędzmi w ramach tzw. „funduszu norweskiego” i na cel związany bezpośrednio z termomodernizacją, w ramach pierwszego naboru (odbywał się tylko jeden nabór) przeznaczono 45 milionów euro. Złożono 68 aplikacji. Głównymi celami funduszy norweskich i funduszy EOG są: przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem. W ramach funduszy norweskich na efektywność energetyczną i odnawialne źródła energii przewidziano kwotę wsparcia 75 mln euro. Odpowiednim programem w tym zakresie zarządza NFOŚiGW, dysponując funduszami na zasadach uzgodnionych przez

Ministerstwo Środowiska. Obecnie trwają uzgodnienia odnośnie kontynuacji mechanizmów po 2014 roku.